

**В.В. Янченко
О.О. Махота**

МУЗЕЙ СЕРЕДНЬОВІЧНИХ МУЗИЧНИХ ІНСТРУМЕНТІВ У «ПАРКУ КИЇВСЬКА РУСЬ»

Стаття присвячена створенню нового музею на території «Парку Київська Русь». Описується колекція музичних інструментів доби Середньовіччя: їх види, зовнішній вигляд, еволюція форм, роль та призначення у суспільстві.

Ключові слова: музей, музичні інструменти, «Парк Київська Русь», експозиція, доба Середньовіччя.

«Парк Київська Русь» – один з найбільших розважально-історико-культурних центрів України. Він зарекомендував себе не лише як проект реконструкції давньоруського Київського дитинця, а й як динамічно зростаюча музейна установа. Особливістю цього комплексу є наявність на його території різнопланових музеїв, які були створені для всебічного поширення серед відвідувачів різного вікового, культурно-освітнього рівня, співвітчизників та громадян інших держав інформації про життя та побут киян доби Середньовіччя. На сьогодні існують музей зодчества [21], експозиції облогової техніки, історичних костюмів і рицарських обладунків V–XIII ст., музей середньовічного суднобудування. Унікальність цих музеїв в тому, що в них представлені справжні артефакти, репліки давніх інструментів, наукові наглядні реконструкції.

Одним з таких музеїв можна вважати музей середньовічних музичних інструментів. Мета створення музею – познайомити глядачів у доступній формі з музичними інструментами, які на межі X–XVI ст. активно використовувалися в народній музиці: з їх основними різновидами, назвами, специфікою конструкції, способом гри, а також з часом і технологією виготовлення, матеріалом. Значну увагу музей приділяє народним інструментам, що вибули з ужитку, але відомості про які людство зберегло на сьогоднішній день.

Інтер'єр музею оформлений за традиціями давньоруського зодчества (рис. 1). По усьому периметру стін розмі-

Рис. 1 Інтер'єр музею

Рис. 2 а. Шоломо-подібні гуслі XIV ст., музейний експонат

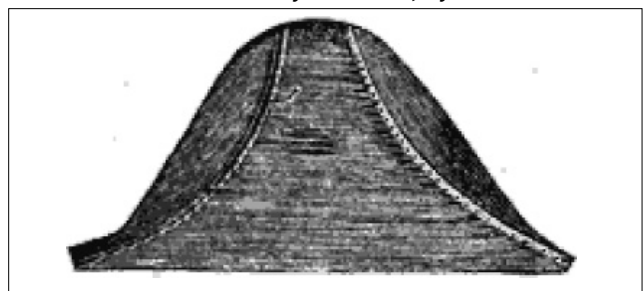

Рис. 2 б. Шоломо-подібні гуслі XIV ст., ілюстрація О. Чумакова [10]

щені окремі експозиції реплік давніх інструментів. Описи найбільш цікавих з етнографічної та історичної точки зору експонатів можна згрупувати у три умовні групи – струнні, духові та ударні інструменти.

Струнні музичні інструменти

Струнні музичні інструменти – група музичних інструментів, джерелом звуку яких є вібруюча струна, натягнута між двома фіксованими точками. У зібранні музею представлені різноманітні струнні музичні інструменти доби Середньовіччя: гуслі, гудки, ліри, мандоліни.

Гуслі

У давньоруський час різні між собою струнні щипкові інструменти носили загальну назву – гуслі. За формою резонатора корпусу їх можна розділити на два типи: шоломоподібні та крилоподібні [8]. Експозиція музею представлена шоломоподібними гусялями (рис. 2 а). Вони вкрай рідко (переважно фрагментарно) зустрічаються під час археологічних розкопок (рис. 2 б). Основними джерелами інформації про інструмент є малюнки і гравюри в старовинних книгах, храмових розписах і інших зображеннях. Як правило на зображеннях XIV–XV ст. явно проглядається увігнута підставка інструмента. Гуслі з прямою підставкою

Рис. 3 а. Крилоподібні гуслі. Куоклес, XIV–XV ст., музейний експонат

Рис. 3 б. Крилоподібні гуслі. Куоклес, XIV–XV ст., ілюстрація О. Чумакова [10]

починають переважати тільки в етнографічний період, і тільки в ньому період ми стикаємося з дедалі більшою кількістю струн. За наявними даними можна сказати, що розквіт цього інструмента припав на XIV–XV ст. [15].

Крилоподібні гуслі – інструмент у вигляді (формі) крила (рис. 3). Як зрозуміло з назви, вони відрізняються від попередніх гуслів наявністю відкрилка – тонкою частиною корпусу, яка виступає за кілковий ряд; це додатковий «майданчик» для відображення звуку, додаткова резонуюча дека. Завдяки їй інструмент звучить голосніше й різкіше. Ці гуслі були поширені, починаючи з XIV–XV ст., в Латгалії (суч. Латвія), Новгородщині і Псковщині (суч. Росія). Із збережених донині в народному побуті гуслів такий різновид зустрічається найчастіше. «Куоклес» – назва гуслів у латишів (латгальською мовою; латвійською – коклес) [23].

Гуслі з ігровим вікном – щипковий інструмент, що вироблявся методом довбання цілого дерев'яного бруса. Його конструкція складається з п'яти-дев'яти струн, які кріпились у формі віяла, та струнотримача, стрижень якого за допомогою вушок стабільно зв'язаний з резонатором (рис. 4) [15].

Гудок

Гудок – східнослов'янський триструнний скомороший музичний інструмент з корпусом грушевидної форми,

Рис. 4 а. Гуслі з ігровим вікном, XIII ст., музейний експонат

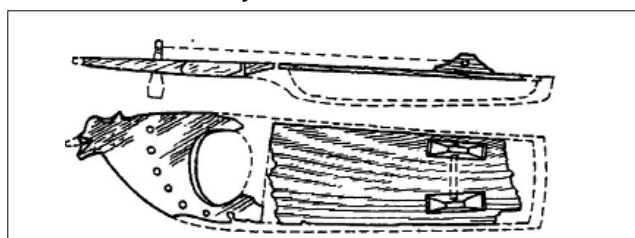

Рис. 4 б. Гуслі з ігровим вікном, XIII ст., ілюстрація В. Поветкіна [14]

на якому грали лукоподібним смичком (рис. 5) [9]. Назву свою інструмент отримав від слова «гудіти». Це гудіння забезпечувалося завдяки лукоподібному смичкові, яким видобували звук, що істотно відрізнявся від звука, утворюваного на тогочасних струнних інструментах, своєю тривалістю і тембром [19]. Гудок мав овальну, рідше грушевидну, форму. Корпус видовбувався з одного шматка дерева і закінчувався короткою шийкою. На верхню частину корпусу прикріплювалась дека. Внизу її знаходився струнник та підставка під струни [9].

Ліра

Ліра – однострунний смичковий інструмент грушевидної форми, що певною мірою нагадує древньослов'янський гудок (рис. 6). Він був розповсюджений серед народів Західної Європи. Відомості про нього можна знайти в літературі про культуру VIII–IX ст. Виходячи з того, що перші зображення однострунної ліри відносяться до XIII ст., можна думати, що вона досить довгий час побутувала в Європі.

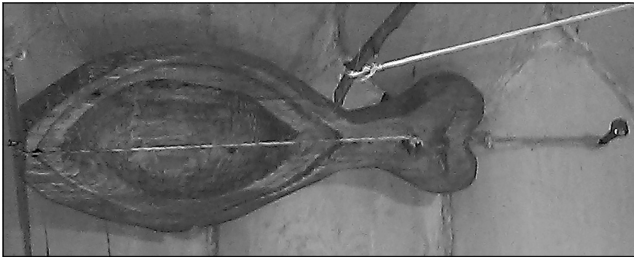

Рис. 5 а. Гудок, XII ст., музейний експонат

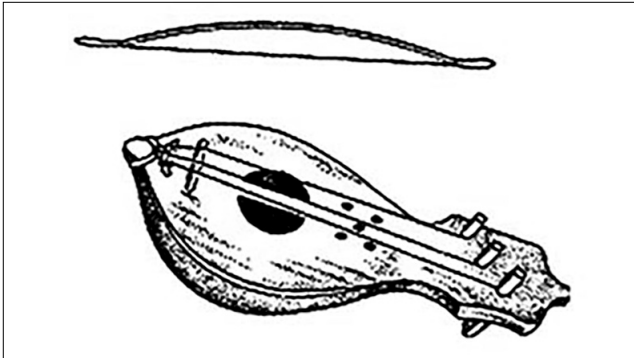

Рис. 5 б. Гудок, XII ст., ілюстрація М. Короткової [12]

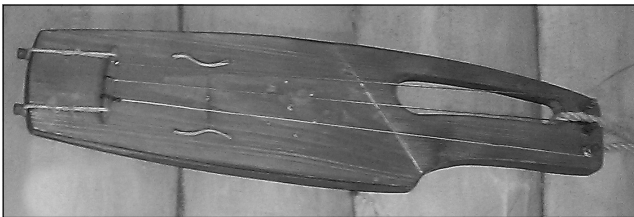

Рис. 6 а. Смичкова ліра, XIV–XV ст., музейний експонат

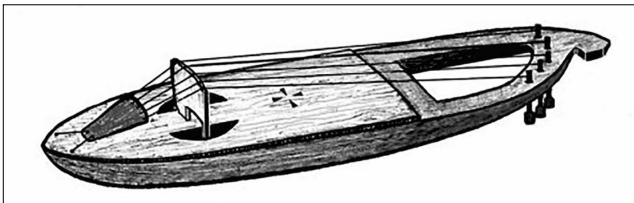

Рис. 6 б. Смичкова ліра, XIV–XV ст., ілюстрація Б.Х. Мей [22]

Мандоліна

Мандоліна – струнний щипковий музичний інструмент (рис. 7), який виник в Італії. У своїй остаточній конструкції сформувалася в XVII ст, поширена у багатьох народів. Наприкінці XIX – на початку XX ст. мандоліна була популярною серед інтелігенції Російської імперії, у тому числі й України. У 20–50-х рр. XX ст. зустрічається в музичному побуті міст і сіл України, активно функціонує в змішаних самодіяльних ансамблях та оркестрах [18].

Духові музичні інструменти

У музеї представлена колекція різноманітного духового інструменту: ріжки, сопілки, трав'яні дудки-Калюки, волинки, дуди – Мацанки, сакпіпи, жалійки, сурми. Експозиція репрезентує різноманіття і трансформацію цього виду музичних інструментів.

Ріжок

Ріжок належить до найдавніших духових язичкових інструментів, що відомі на території України з часів Ки-

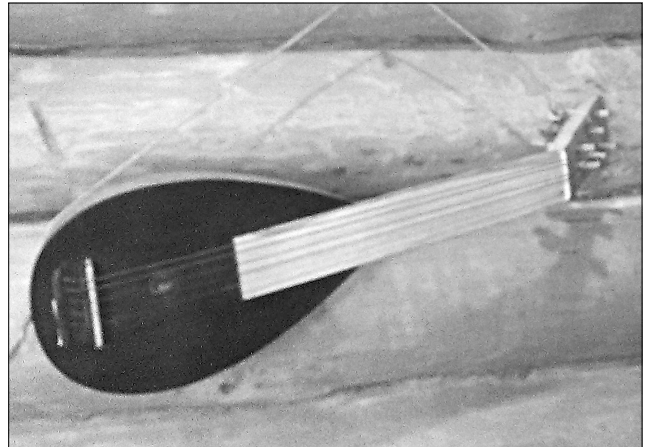

Рис. 7 а. Мандоліна, XV–XVI ст., музейний експонат

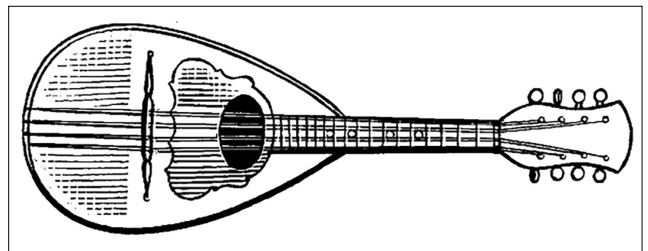

Рис. 7 б. Мандоліна, XV–XVI ст., ілюстрація Л. Міхеєвої [13]

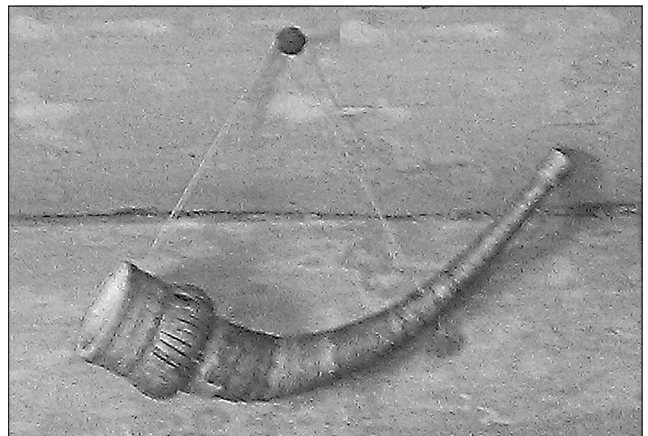

Рис. 8 а. Ріжок, музейний експонат

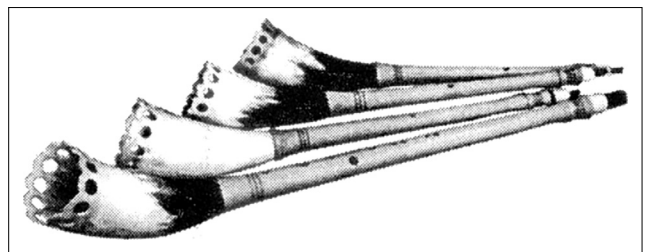

Рис. 8 б. Ріжок, ілюстрація Л. Черкаського [19]

ївської Русі. В народі вони часто називалися «шоломія», «шоломая» (від фр. chalumeau – очерет) (рис. 8) [19]. В ріжку використовується одинарна трость – її роблять з очеретини чи з гусячого пера. Висота звука змінюється пальцевими отворами на трубці. Їх буває переважно п'ять-шість. В основному ріжок використовується пастушками для простеньких награвань.

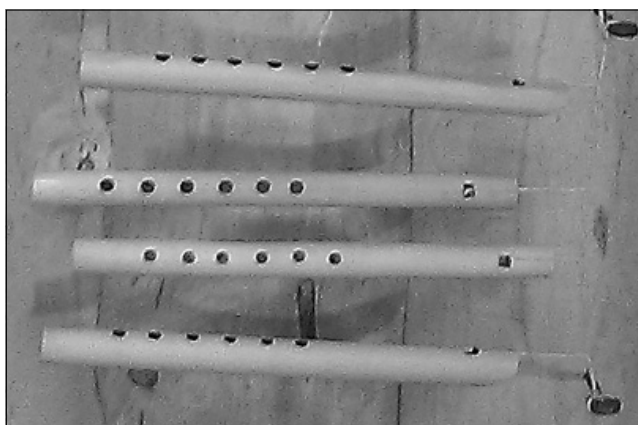

Рис. 9 а. Сопілка, музейний експонат

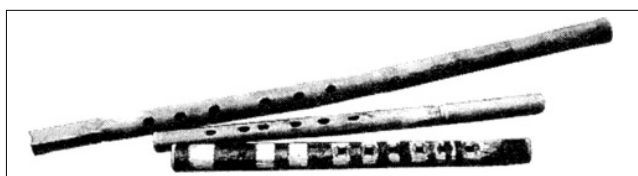

Рис. 9 б. Сопілка, ілюстрація Л. Черкаського [19]

Рис. 10 а. Волинка, музейний експонат

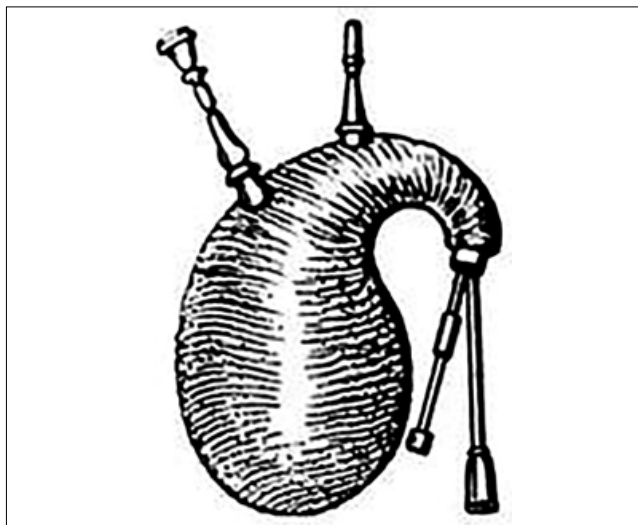

Рис. 10 б. Волинка, ілюстрація з енциклопедії українознавства [11]

Рис. 11 а. Сурма, музейний експонат

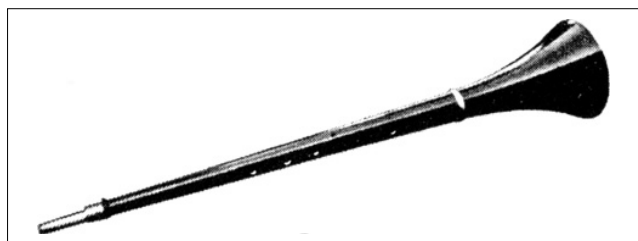

Рис. 11 б. Сурма, ілюстрація Л. Черкаського [19]

Сопілка

Сопілка («сопель», «сопелька», «свирель», «дудка» та ін). – народний духовий музичний інструмент, відомий в Україні з княжих часів (рис. 9) [17]. Сопілки в народі виготовляють з бузини, верби, калини, крушини, горіха, груші, ялини, сосни та ін. Як правило, кращий звук мають сопілки, зроблені з твердих порід дерева. Традиційна народна сопілка має п'ять-шість пальцевих отворів, діатонічний звукоряд. Основний елемент сопілки – це свисток, що розташований у її верхній частині. У західних регіонах побутували різновиди сопілки – денцівка, дводенцівка, флюора [19].

Волинка

Волинка – старовинний народний музичний інструмент, відомий в Україні, Білорусі, Польщі, Болгарії, Шотландії, Удмуртії та в інших країнах. Волинка складається з декількох трубок, що кріпляться до торби або міхура з повітрям (рис. 10). Одна (рідше дві) трубка має ігрові отвори і на ній можна виконувати нескладні мелодії – інші трубки під час гри видають безперервний монотонний низький звук (органный пункт, бурдон) на тоніці або домінанті, звідки і пішов вираз – тягнути волинку. Під час гри виконавець тримає волинку під пахвою або перед собою, натискаючи на торбу [20].

Дуда

Дуда – архаїчний народний музичний духовий інструмент, подібний до волинки, що є міхом із козячої, баранячої або телячої шкіри зі вставленими у нього трубкою

Рис. 12 а. Бубон, музейний експонат

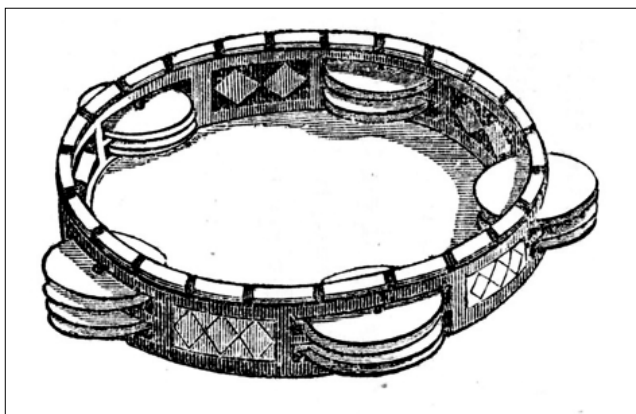

Рис. 12 б. Бубон, ілюстрація з енциклопедії українознавства [11] для нагнітання повітря, басовими трубками і трубкою з отворами (як у сопілки), на якій грають мелодію [20].

Сурма

Сурма – це народний дерев'яний духовий інструмент з різким сильним звуком (рис. 11). Вважається, що сурми робили з карагача – твердої породи дерева, хоч іноді використовували і вільху або липу. На стволі вирізали п'ять-сім-вісім пальцевих отворів, у ствол вставляли подвійну тростину (тростину гобойного типу). За тростину

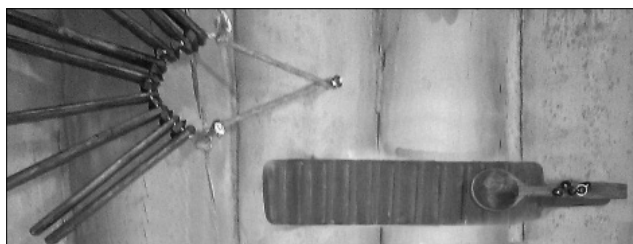

Рис. 13 а. Трещітка, музейний експонат

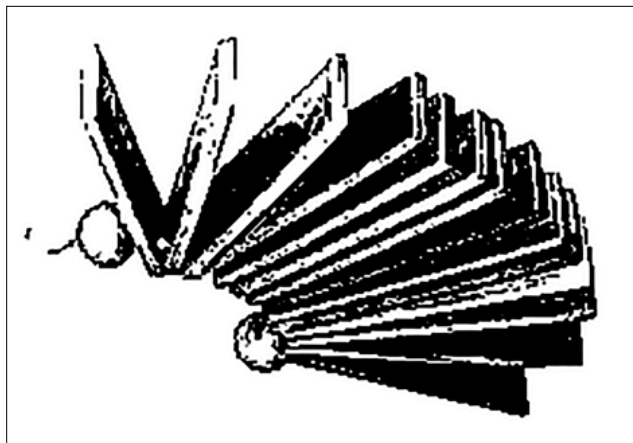

Рис. 13 б. Трещітка, ілюстрація А. Агажанова [1]

могла бути очеретяна трубка чи розплющена житня соломка, а розтруб робили металевий [19]. У Галичині сурма – це поширений інструмент вівчарського побуту [7].

Ударні музичні інструменти

Цікавою для відвідувачів музею є колекція духових музичних інструментів, звук на яких видобувається ударом (руками, паличками, молоточками і т. д.) по тілу, що стає його джерелом. У музеї представлені різноманітні бубни, трещітки (тріскачки) та барабани.

Бубон

Бубон – поширений ударний музичний інструмент з невизначеною висотою звуку у вигляді обруча, на який з одного боку натягнуто шкіру (рис. 12). У прорізах обруча встановлено малі металеві тарілочки – брязкальця. Відомий з давніх часів. Основне завдання – утримувати темп та надавати певного колориту і характеру в музиці [3].

Трещітка (тріскачка)

Тріскачка – народний музичний інструмент родини ідіофонів (рис. 13). Тріскачка складається з 18–20 тонких дощечок (зазвичай дубових) завдовжки 16–18 см. Вони з'єднуються між собою міцною мотузкою, просиленою в отвори у верхній частині дощечок. Між дощечками додатково нанизують дерев'яні прокладки шириною приблизно 2 см [4].

Барабан

Барабан – загальна назва для ряду ударних музичних інструментів, що складається зі шкіри (пергаменту, пластику, нейлону), натягнутої на резонатор (рис. 14). На барабані грають паличками або руками [2]. Найдавніший відомий ударний інструмент походить з території України. Він знайдений на палеолітичній стоянці біля села Ме-

Рис. 14 а. Барабан Доли, музейний експонат

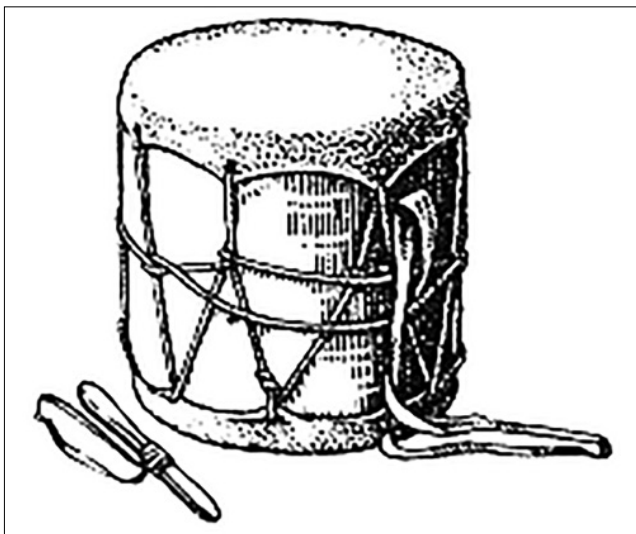

Рис. 14 б. Барабан Доли, ілюстрація з енциклопедії українознавства [11]

жиріч Канівського району Черкаської області і датується XIII тисячоліттям до н. е. Це – прикрашений візерунками череп мамонта [5].

Музей середньовічних музичних інструментів репрезентує широкий асортимент різноманітних виробів музичного мистецтва. Завдяки оригінальним експонатам демонструється еволюція форм і видів струнних, духових та ударних інструментів у середньовічній Європі. Новоутворений музейний заклад є гарним прикладом для створення аналогічних музеїв по всій території України. Залишається сподіватися, що музей буде поповнюватись різними експонатами та матиме підтримку з боку держави, інших музейних установ та небайдужих громадян України.

ПОСИЛАННЯ

1. Агажанов А. Трещотки // Русские народные музыкальные инструменты. – [Електронний ресурс]: – М.: МузГиз, 1949. – 56 с. – Режим доступу: <https://www.twirpx.com/file/2442090/>.
2. Азарова А., Хай М. Барабан // Українська музична енциклопедія. Т. 1. – [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського НАН України. 2006 – С. 308. – Режим доступу: <http://music-ukr.blogspot.com/p/blog-page.html>.
3. Андреева О. Ударні інструменти сучасного симфонічного оркестру. – [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. – Електронні дані. – К.: Музична Україна, 1985. – С. 72. – Режим доступу: <https://www.twirpx.com/file/1053421/>.

4. Банин А. Русская инструментальная музыка фольклорной традиции. – [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. – Електронні дані. – М., 1997. – Режим доступу: <https://www.ozon.ru/context/detail/id/6195050>.

5. Бибииков С. Древнейший музыкальный комплекс из костей мамонта. [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. – Електронні дані. – К., 1981. – С. 108. (рос.). Режим доступу: <http://library.univer.kharkov.ua/OpacUnicode/index.php?url=/notices/index/IdNotice:120751/Source:default>.

6. Вертков К. Типы русских гуслей. Славянский музыкальный фольклор. – [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. – Електронні дані. – М., 1972. – С. 275. – Режим доступу: <http://www.disserscat.com/content/traditsionnye-muzykalnye-instrumenty-v-istoriko-kulturnom-i-simvolicheskom-kontekstakh>.

7. Гринченко М. Українська народна інструментальна музика: Вибране. – [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. – Електронні дані. – К: Держ. вид-во образотв. мистец. і муз. л-ри УРСР, 1959. – Режим доступу: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTERMS=0&S21STR=Grinchenko_M_O.

8. Гринченко М. Історія української музики / Микола Гринченко; [складали: І. Іванов та ін.]. – [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. – Електронні дані. – К.: Спілка, 1922. – С. 278. – Режим доступу: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTERMS=0&S21STR=Grinchenko_M_O.

9. Гуменюк А. Українські народні музичні інструменти. – [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. – Електронні дані. – К.: «Наукова думка», 1967. – Режим доступу: <http://proridne.com/content/книги/Українські%20народні%20музичні%20інструменти%20А.%20Гуменюк/>.

10. Гусли: традиции и современность. – [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Минск, 2008. – Режим доступу: <http://www.gusli.by/rus/history.html>.

11. Енциклопедія українознавства. Загальна частина (ЕУ-І). – [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Мюнхен, Нью-Йорк, 1949. – Т. 1. – С. 273–316. – Режим доступу: <http://litopys.org.ua/encycl/eui.htm>.

12. Короткова М. Традиции русского быта: Энциклопедия. – [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. – Електронні дані. – М.: Дрофа-Плюс, 2008. – С. 320. ил. – Режим доступу: <https://www.booksite.ru/localtxt/korot/kova/byt/24.htm>.

13. Михеева Л. Музыкальный словарь в рассказах. – [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. – Електронні дані. – М.: «Советский композитор», 1988. – Режим доступу: <https://www.e-reading.club/book.php?book=1019297>.

14. Поветкин В. Музыкальные древности Новгорода // Новгородские археологические чтения: Материалы научной конференции, посвященной 60-летию археологического изучения Новгорода и 90-летию со дня рождения основателя Новгородской археологической экспедиции А.В. Арциховского. 28 сентября – 2 октября 1992 г. – [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Новгород, 1994. – С. 67–74; ил. – Режим доступу: <http://soros.novgorod.ru/projects/Toolkit/bibl.htm>.

15. Поветкин В. О происхождении инструментальной коллекции Новгородского центра музыкальных древностей (С. 229–234) // Музыка Кунсткамеры: материалы первой инструментоведческой научно-практической конференции. – [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. – Електронні дані. – СПб., 2002. – С. 270, ил. – Режим доступу: http://www.kunstkamera.ru/index/science/books/books/music_kk/.

16. Поветкин В. О происхождении гуслей с игровым окном: Из опыта восстановительных работ // История и культура древнерусского города. – [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. – Електронні дані. – М.: Изд-во МГУ. – С. 116–127. – Режим доступу: <http://centrprovetkina.ru/gusli-iz-gdanska.htm>.

17. Хашеватська С. Інструментознавство. Підручник для вищих навчальних закладів культури і мистецтв III–IV рівнів акредитації. – [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Вінниця: Нова книга, 2008. – Режим доступу: <https://play.google.com/books/reader?id=qBORCgAAQBAJ&printsec=frontcover&output=reader&hl=ru&pg=GBS.PP1>.

18. Хоткевич Г. Українські народні музичні інструменти // Пам'ятки України. – [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. – Електронні дані. – 1995. – № 1. – Режим доступу: <http://uartlib.org/shop/gnat-hotkevich-muzichni-instrumenti-ukrayinskogo-narodudruga-redaktsiya/>.

19. Черкаський Л. Українські народні музичні інструменти. [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. – Електронні дані. – К.: Техніка, 2003. – С. 264 с. Режим доступу: <http://proridne.com/content/кни>

ги/Українські%20народні%20музичні%20інструменти%20Л.%20М.%20Черкаський/

20. Юцевич Ю. Музыка: словник-довідник. – [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2003. – Режим доступу: <https://www.twirpx.com/file/1080621/>.

21. Янченко В. Музей дерев'яного зодчества у «Парку Київська Русь» / В. Янченко // Місто: історія, культура, суспільство. Е-журнал урбаністичних студій. – [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. – Електронні дані. – 2017. – № 3. – С. 136. – Режим доступу: http://resource.history.org.ua/publ/misto_2017_3_14.

22. Boto H. Mey DIE RUSSISCHE BALALAIKA. – [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. – Електронні дані. <http://www.russische-balalaika.de/2-2-2-balalaika-und-bootsbau/>.

23. Muktupāvels, Valdis. On some relations between kokles styles and contexts in the twentieth century // Journal of Baltic Studies. Vol. XXI, nr. 4. – [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Winter 2000, pp. 388–405. – Режим доступу: http://www.music.lv/mukti/Kokles_styles.htm.

Янченко В.В., Пабат О.О. Музей музыкальных инструментов в «Парке Киевская Русь»

Статья посвящена созданию нового музея на территории «Парка Киевская Русь». Дается описание коллекции музыкальных инструментов эпохи Средневековья: их виды, внешний вид, эволюция форм, роль и назначение в обществе.

Ключевые слова: музей, музыкальные инструменты, парк «Киевская Русь», экспозиция, эпоха Средневековья.

Yanchenko V.V., Pabat O.O. Museum of musical instruments in the «Park Kyiv Rus»

Article is devoted to the creation of a new museum on the territory of the «Park Kyiv Rus». Demonstrates the collection of musical instruments of the Middle Ages: their types, appearance, evolution of forms, role and purpose in society.

Key words: museum, musical instruments, Kyiv Rus, exposition, the Middle Ages.

12.02.2018р.

УДК 94(477): 069.4/5

**С.А. Тетеря
Н.В. Костюк**

СУЧАСНІ ДОСЛІДЖЕННЯ КОБЗАРСЬКОЇ ТРАДИЦІЇ – ОСНОВА РЕЕКСПОЗИЦІЇ МУЗЕЮ КОБЗАРСТВА НАЦІОНАЛЬНОГО ІСТОРИКО-ЕТНОГРАФІЧНОГО ЗАПОВІДНИКА «ПЕРЕЯСЛАВ»

Стаття присвячена аналізу експозиційного наповнення та просвітницької діяльності Музею кобзарства Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав» (НІЕЗ «Переяслав»). Проаналізовано основні напрямки діяльності музею, які спрямовані на всебічне новітнє висвітлення теми кобзарства. Також проаналізовано запровадження нових інтерактивних форм і методів культурологічної і науково-освітньої роботи в Музеї кобзарства НІЕЗ «Переяслав».

Ключові слова: Музей кобзарства, музейна експозиція, дослідження, декомунізація, процеси, музейний менеджмент, інтерактивні форми, культурно-просвітницька робота.

Актуальність даного дослідження полягає в тому, що протягом тривалого проміжку часу дослідження в галузі

традиційної культури, зокрема кобзарства, були ідеологізовані радянським тоталітарним режимом. Більшість тогочасних дослідників ототожнювали поняття кобзарства та бандурництва. Зрозуміло, що це певним чином впливало і на музейні експозиції, які були створені за радянської доби. Тож на сьогодні надзвичайно важливо використовувати ті нові наукові розробки, що дають чітку уяву про традиційну співацьку культуру, формують розуміння автентичної національної традиційної культури. Першочергова роль в цьому процесі належить саме музеям, адже вони є своєрідними центрами дослідження та популяризації історико-культурної спадщини, а експонати – носіями безцінної інформації про історію, культуру та побут певного етноregionу.

Зважаючи на те, що сьогодні українське суспільство переживає етап звернення до свого етнічного коріння, виникає необхідність пошуку нових орієнтирів та напрямків розвитку музейної інституції як в Україні, так і в усьому світі. Одним з напрямків реалізації даної мети є шлях орієнтації музеїв на функціонування їх як наукових та духовних центрів. Залучення громадян до надбань національної та світової культурної спадщини – це першочергове завдання, яке стоїть перед будь-яким музеєм. Культурна спадщина є найпотужнішою складовою формування української ідентичності поруч із мовою, територією, економічним життям і спільністю історичної долі, що може стати чинником національної консолідації, посприяти суспільному розвитку. У цьому контексті особливу роль покликані відіграти музеї шляхом здійснення своєї соціальної функції документування та донесення до громади певних процесів і явищ з їх безпосередньою візуалізацією.

Концепція побудови експозиції передбачає її наукове, художнє, технічне й робоче проектування. Раціональним бачиться побудова експозиції за тематико-хронологічним принципом. Саме він був використаний при створенні експозиції єдиного в Україні Музею кобзарства в м. Переяславі на Київщині, який покликаний, перш за все, виконувати соціальну функцію. Саме такі завдання окреслює і статут Міжнародної ради музеїв (ICOM), і звучать вони таким чином: «Музей – це неприбуткова постійно діюча інституція, яка служить суспільству та його розвитку, і для цього збирає, зберігає, досліджує, популяризує та експонує матеріальну і нематеріальну спадщину людства, а також об'єкти довкілля, з метою вивчення, навчання та для естетичного задоволення» [4, с. 55]. Закон України «Про музеї та музейну справу» визначає музей як «науково-дослідний та культурно-освітній заклад, створений для вивчення, збереження, використання та популяризації музейних предметів та музейних колекцій з науковою та освітньою метою, залучення громадян до надбань національної та світової культурної спадщини» [5, с. 5].

У цьому контексті Музей кобзарства в складі Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав» виконує надзвичайно важливу роль. Він покли-